

Architekt Lumír Lýsek oslaví 12. prosince 2024 devadesát let. Rodák z Ostravy-Mariánských Hor strávil dětství v Jistebníku, dospíval v Otrokovicích a Brně, studia ho však zavála do Bratislavy. Na Slovensku také dodnes najdeme většinu jeho realizovaných staveb. Po italském intermezzu jej nakonec cesty v roce 2010 zavedly do Olomouce, kde žije dodnes.

Talentovaný Lumír měl původně jít ve šlépějích svého otce, sbormistra Františka Lýska. Hrál na klavír a housle, avšak kvůli vážnému zranění prstů na obou rukou byla hudební kariéra ta tam. Během studia na gymnáziu objevil vášeň také pro malířství, nakonec jej ale zájem o umění a techniku přivedl k přihlášce na studia architektury. V roce 1953 mu změny na brněnské fakultě architektury Vysokého učení technického zabránily nastoupit ke studiu. Náhradním řešením byl ateliér Emila Belluše na Fakultě architektury a pozemního stavitelství na Slovenské vysoké škole technické v Bratislavě. Tam do roku 1959 úspěšně prošel učením architektů Vladimíra Karfíka, Jana Evangelisty Kouly, Alfréda Pifflla a dalších. Postgraduální studium na Akademii výtvarných umění v Praze u Jaroslava Fragnera nakonec opouští a dokončuje externě opět v Bratislavě.

Lumír Lýsek, kresba z pozvánky na studentskou akci Beánie, 1957



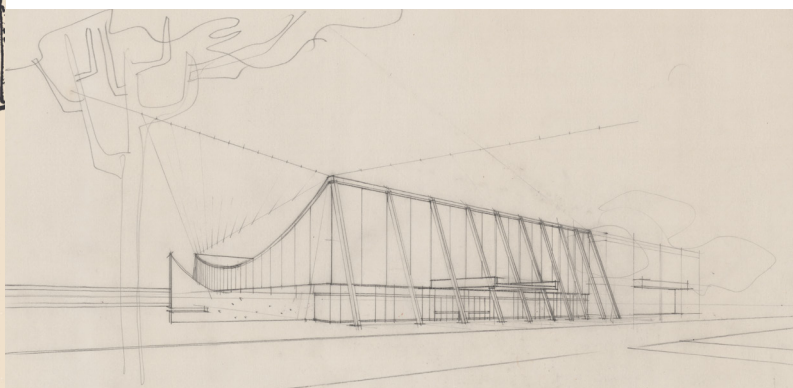
Během studií se svými tehdejšími spolužačkami Lýdií Švihrovou (Titlovou) a budoucí manželkou Soňou Kvasničkovou zažili první velký úspěch, který jim každý na fakultě záviděl. Tým zvítězil v anonymní soutěži na zotavovnu ROH Ždiar v Monkové dolině ve Vysokých Tatrách (1956). Navzdory školním osnám čpícím ještě dogmatem socialistického realismu přišli s modernistickým projektem respektujícím horské prostředí. Regulérní průběh soutěže umožnil studentům dotáhnout projekt k realizaci díky pracovním pozicím v ateliéru Štefana Svetka bratislavského Stavoprojektu. Interiéry mladí autoři dokončují v roce 1959, již po absolvování studií.



L. Lýsek – Lýdie Švihrová – Soňa Kvasničková, ROH Monková Dolina, soutěž 1956, realizace do 1959

Na začátku 60. let se Lumír Lýsek stal členem Svazu slovenských architektů a zaměstnancem bratislavského střediska Obchodního projektu Praha. Podnik se v roce 1969 rozdělil, obnovil se projektový podnik Svazu slovenských spotřebních družstev DRUPRO a vedení bratislavského střediska č. 10 se ujal právě Lumír Lýsek. V mezidobě se autor dostal k zajímavým zakázkám v Německu a Rakousku, včetně progresivních návrhů střešních lanových konstrukcí. S koncem Pražského jara však tyto nadějně vyhlídky vzaly za své.

„Jubileums Halle“, se statikem J. Poštulkou, 1968



L. Lýsek – Soňa Lýsková, vlastní rodinný dům v Krmanově ulici v Bratislavě

Společné rodinné cesty za poznáním a tvůrčí inspirací jej v roce 1967 přivedly k návrhu a realizaci obytného přívěsu pro čtyři osoby. Se stejným zápalem buduje po boku svojí ženy také stabilní domov, dvoupodlažní rodinný dům v Bratislavě. Dotažené detaily a na svou dobu nadstandartní vybavení včetně sauny a bazénu sklidily zaslouženou pozornost a ocenění Dom roka v soutěži slovenského Ministerstva výstavby a techniky v roce 1970.

V roce 1973 vyhrál architekt soutěž na Obchodní dům Jednota v Trnavě v historickém jádru města. V roce 1980 za jeho realizaci obdržel cenu Svazu slovenských architektů a o tři roky později cenu města Rigy na mezinárodní přehlídce projektů Interarch v rámci bienále světové architektury v Sofii. Ceněna byla také budova Slovenského svazu spotřebních družstev v Bratislavě, kterou dokončil společně s kolegyní Lýdií Titlovou roku 1977.

Jednota v Trnavě, 1973–1980

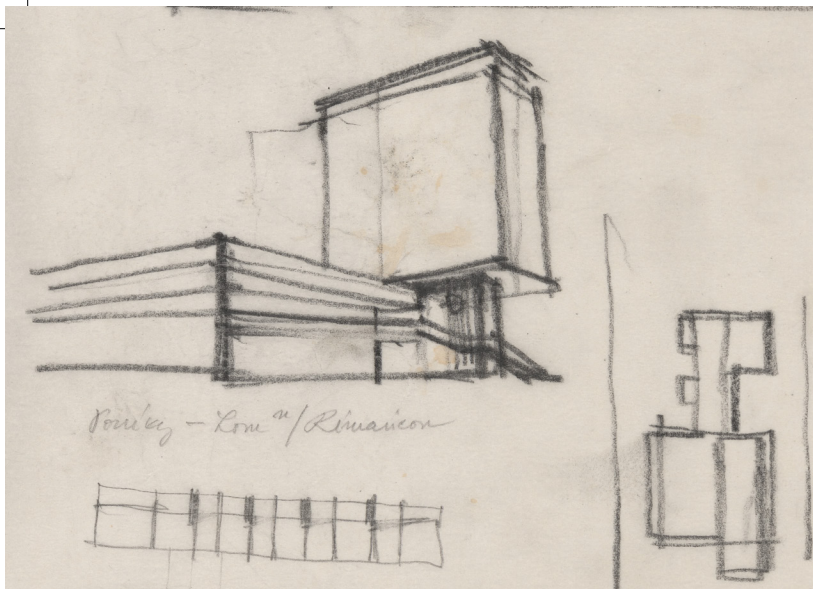


Od roku 1974 s přestávkami působil jako pedagog na Katedře architektonické tvorby FA SVŠT. V roce 1982 byl jmenován profesorem a pět let na to založil a vedl Katedru architektonického projektování a designu.

Po Listopadu 1989 na Fakultě architektury zůstává, vede Katedru konstrukčně-technických disciplín. Novinkou je však v roce 1991 otevřený soukromý ateliér a konečně ničím neomezená možnost cestovat a nechat se inspirovat západoevropskou postmodernou. V jeho případě jsme však svědky obráceného procesu – pro italského investora kreslí projekty inspirované českým „selským barokem“. Experimenty na půdě postmodernistického urbanismu pro město na zelené louce Vigasio se brzy dostanu do hledáčku historiků architektury. Ve veronském regionu nakonec stráví takřka 15 let (1996–2010), avšak na rozdíl od plodných projekčních let na Slovensku velký počet návrhů skončí v šuplíku. Dopady světové finanční krize a útlum stavebních investic stojí za rozhodnutím vrátit se do střední Evropy, nikoliv však do Bratislavy, ale ke své sestře Květuši Lepilové, bývalé profesorce Hejčínského gymnázia v Olomouci.

Hostem v Olomouci

Lumír Lýsek se zde roku 2010 usadil natrvalo. Nebyla to však jeho první zkušenost s hanáckým městem, pracovní cesty ho sem zavedly již dříve. V časovém rozpětí třiceti let se účastnil dvou architektonických soutěží, z nichž každá představuje samostatnou kapitolu dějin olomoucké architektury. Lýsek v roce 1966 vítězí ve vnitropodnikové soutěži Obchodního projektu SSD Praha na Administrativní budovu Jednoty v Olomouci. Třída svobody lemující tehdy již památkově chráněné centrum města měla být polem experimentu pro novostavby v historickém prostředí. Právě ve druhé polovině 60. let v architektonických a památkářských teoretických kruzích vítězí přesvědčení o nároku soudobých architektonických forem dotvářet historické prostředí. Družstvo staré zástavby určená k demolici je tak vystřídaná sebevědomým, kolmo postaveným objemem, který se do bulváru otevírá systémem schodišť a teras a v jedné z radiálních uliček nechává prostor pro venkovní pobytovou zónu. V hrubých obrysech si novostavba Jednoty uchovala původní autorovo řešení, rozpracování studie už však bylo přiděleno olomoucké pobočce Obchodního projektu, architektům Vladimíru Polesnému, Ivo Kučírkovi a Aloisi Haltmarovi.



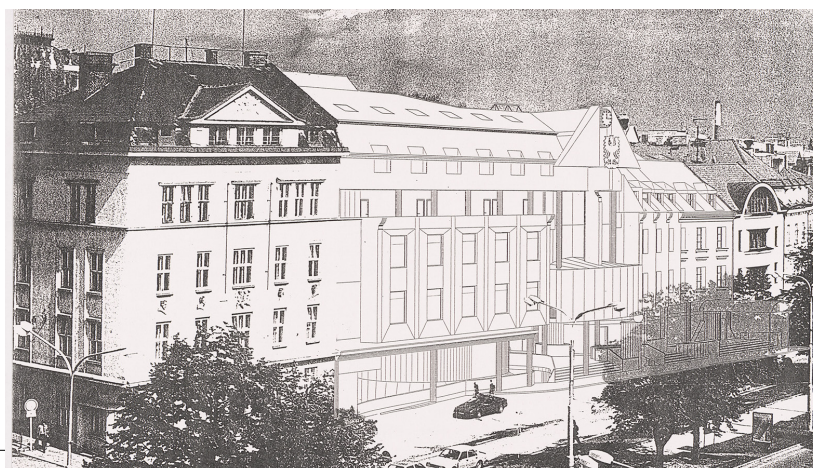
L. Lýsek, Jednota Olomouc, skica

Koncept velkorysého dotvoření třídy Svobody, masivních demolic a zástaveb nových i starých pro luk přivracených k centrálnímu Hornímu náměstí do dnešních dnů skvěle ilustroval právě objekt Jednoty. Jeho modernistická podoba zanikla odstojením autentických prvků pláště na konci roku 2023.

Postmodernistický obrat, který jsme zmínili v souvislosti s tvorbou architekta Lýska, se týkal také památkové péče. Hravá interpretace historických forem se v prvním desetiletí nabyté svobody zdála být tou správnou reakcí na vyčerpané postupy modernistů. Architekt Lýsek dostává v Olomouci šanci to zkusit v roce 1995 jen o jednu parcelu dál od zmiňované Jednoty. S olomouckým kolegou Ladislavem Opletalem se účastní architektonického konkurzu na Komerčně-administrativní centrum GEMO v Olomouci. Ani tentokrát neodchází jako poražený. Ač na druhém místě podle odborné poroty, stal se favoritem investora. Začal tak mediálně ostře sledovaný spor, který skončil patem pro všechny hráče – dodnes „proluka Gemo“ zeje prázdnotou a hyzdí jednu z hlavních tepen města provizoriem parkoviště.

Fascinující je nasazení, s jakým architekt po dalším čtvrtstoletí k nedotaženému projektu přistupuje. Od roku 2022 dodneška rozpracovává varianty optimálního řešení téže novostavby – chybí už jen silný investor!

L. Lýsek, návrh pro proluku Gemo, 2023



Výběr z realizací

1956–1964

Zotavovna ROH ve Ždiaru – Monkové dolině (se S. Kvasničkovou a L. Švihrovou)

19?? –19??

Ústav měření a měřicích přístrojů a Ústav elektrotechniky a energetiky SAV v Bratislavě (vykonávací projekt dokončila I. Kedrová)

19?? –19??

Dům obuvi v Tatranské Lomnici a Hotel Tokaj v Trebišově (spolu se S. Lýskovou)

19?? –19??

Nákupní středisko s restaurací v Hronském Beňadiku

1965

Koliba Červený kút u Liptovského Hrádku

1966

Administrativní budova Jednoty v Olomouci (vítězství ve vnitropodnikové soutěži Obchodního projektu SSD Praha)

1969–1976

Administrativní budova COOP Jednota v Bratislavě (s L. Titlovou)

1970

Vlastní rodinný dům v Bratislavě, Krmanova ul.

19?? –19??

Obchodní dům s restauračním komplexem v Sečovcích

1969–1976

Areál budov Slovenského svazu spotřebních družstev v Bratislavě (s L. Titlovou)

1971–1978

realizace budovy Výzkumného ústavu energetického v Bratislavě (s L. Titlovou)

19?? –19??

studie Hotelu Jednota (dnes Holiday Inn, projekt L. Titlová) v Bajkalské ulici v Bratislavě

1973–1980

Obchodní dům Jednota v Trnavě

19?? –19??

Hotel Minerál v Dudincích

19?? –19??

Hotel Slovan (dnes Zlatý býk) v Rimavské Sobotě

19?? –19??

Administrativní budova a obchodní dům Jednota v Trebišově

1995

Komerčně-administrativní centrum GEMO v Olomouci (soutěž)

1996–2010

Urbanistické a architektonické studie pro Green Village ve Vigasiu

Výstava představila výběr celoživotní architektonické tvorby s akcentem na dva nerealizované projekty pro Olomouc – návrh Administrativní budovy Jednota a Komerčně-administrativního centra GEMO. Autorem panelů výstavy je architekt Lumír Lýsek, grafického řešení se ujal Radim Lýsek. Grafiky pro výstavu v Molitorově knihovně se chopila Šárka Nováková, výstavu připravili Martina Mertová, Nela Kvíchalová a Jan Jeništa. Podklady pro faximile olomouckých projektů zajistilo Muzeum umění Olomouc a fotograf Zdeněk Sodoma.

Díky patří také architektkám Soni a Desaně, bez nichž by příběh Lumíra Lýska zdaleka nebyl úplný.

Výstavní program Molitorovy knihovny finančně podporuje Statutární město Olomouc.



Architekt Lumír Lýsek/ Hostem v Olomouci

Molitorova knihovna
Kosinova 7, Olomouc
14. 3. - 2. 5. 2024

Výstavu pořádá spolek Za krásnou Olomouc
a Molitorova knihovna

